

Herdenking Japanse capitulatie 15 augustus 2023 Nieuwegein

Goedenavond. Wat fijn dat we hier bij elkaar kunnen zijn, bij deze herdenking van de capitulatie van Japan. Ik hoop dat wij ons vanavond kunnen verbinden met onze ouders en voorouders, onze nenek moyang. Ze hebben geleden onder de oorlog en de tijd daarna, waardoor deze verbinding onder druk is komen te staan. Dat heeft pijn gedaan, maar die pijn kan helen door er bewust naar te kijken. Precies zoals we vandaag doen.

Voordat ik verder ga zal ik kort iets van mijn eigen achtergrond schetsen. Ik ben geestelijk verzorger en familieopsteller van beroep en werk voornamelijk met mensen die een familiegeschiedenis in Indonesië hebben. Dat kunnen Indischen, Molukkers, peranakan Chinezen, Indonesiërs, totoks, maar ook mensen van wie de vaders in de politionele acties hebben gevochten. Zelf ben ik een Indo met een Indische vader en Nederlandse moeder. Daarnaast ben ik getrouwd met een man met in de verte Chinees-Indische wortels en heb ik dus “volbloed” Indische kinderen. Mijn vader is in 1957 met zijn ouders en broers en zussen naar Nederland gekomen. Hij was het vierde kind en geboren in 1937. Dat betekent dus dat ik van de zogenaamde tweede generatie ben. Dat is belangrijk, omdat ik de oorlog zie vanuit een ander perspectief dan de eerste generatie. Ik heb de oorlog niet meegemaakt, maar in mijn opvoeding en genen wel meegekregen. Maar daarover straks meer.

Ik ken helaas maar weinig verhalen uit Indië, omdat mijn vader meestal in alle toonaarden zweeg over zijn tijd daar. Daarnaast is hij inmiddels al weer 23 jaar geleden veel te jong overleden aan kanker. Ik heb wel eens gedacht dat zijn ingehouden woede daar de oorzaak van was. De woede die er altijd was en waar ik een antenne voor heb ontwikkeld. Toen zijn dood naderde was hij nog niet klaar om over zijn ervaringen te praten. De wonden waren nog niet geheeld. Mijn vader had ook niks met Tempo Doeloe of tante Lien en wilde ook nooit meer terug naar Indonesië. Teveel meegemaakt denk ik, zowel in de oorlog en bersiap als de tijd daarna. Dit Indische zwijgen heb ik het moeilijkste gevonden. Nu denk ik niet dat dit gedrag exclusief Indisch is. Want je ziet het bij veel mensen die getekend zijn door oorlog en trauma. Maar ik heb eigenlijk altijd de behoefte gehad om te weten wat er is gebeurd, hoe mijn familie daar leefde. Ik wil de man die hij was kunnen plaatsen. Op de een of andere manier lijkt dat nodig om echt contact met hem en mijn Indische voorouders te kunnen maken.

Mijn vader was dus 5 toen de oorlog in Indonesië begon. Zijn Indische moeder en haar kinderen waren te donker om in een Jappenkamp terecht te komen en werden buitenkampers. U weet ook wel dat ook buitenkampers het ook enorm zwaar hadden. Ook al vertelde mijn vader nauwelijks iets, ik weet dat hij samen met zijn broer op strooptocht ging om eten te zoeken voor de familie. Eén keer was hij loslippig en vertelde dat hij had gezien hoe een Japanner iemand onthoofde, omdat die brood had gestolen. Verder niets. Het kwam volstrekt uit het luchtledige. Toen ik er de volgende dag naar vroeg zei hij keihard dat hij dat nooit had gezegd. Daar kon ik het mee doen. Maar wat moet deze ervaring met hem gedaan hebben toen hij weer op strooptocht moest?

Zijn vader, mijn opa, heeft de Birmaspoorlijn overleefd. Hij is helaas nooit meer de oude geworden en is veel te vroeg overleden. Vroeger werd mijn opa veroordeeld als onberekenbaar, agressief, lui, een slampamper, 12 ambachten 13 ongelukken. PTSS noemen we dergelijk gedrag nu. Daarnaast was hij geobsedeerd met godsdienst. Hij schijnt gezegd te hebben dat God wel voor het gezin zou zorgen toen hij niet meer kon werken. Er was daardoor honger in het gezin. Gelukkig was mijn oma inventief. Uiteindelijk heeft zij voor het gezin gezorgd. Dankzij haar kracht, liefde, creativiteit en inventiviteit heeft mijn familie het gered en zijn ze in Nederland terecht gekomen. Mijn opa verzong ook vreselijke straffen voor zijn kinderen, waarschijnlijk geïnspireerd door de meedogenloze en wrede straffen die de Japanners verzongen. Een zo'n straf voor mijn vader ken ik uit de verhalen van mijn tantes. Ik ga hem hier niet herhalen, omdat het niet respectvol voelt naar mijn vader toe om dit in de openbaarheid te brengen. Maar u kunt zich vast wel voorstellen dat ook mijn vader was getekend door de oorlog. Niet alleen door zijn eigen ervaringen, maar die van zijn vader kreeg hij er ook nog eens bij.

En hoe zit dat dan met mij? Ook ik als kind van de tweede generatie ben getekend door die oorlog. Want ook mijn vader was onvoorspelbaar en had losse handjes. Je kon het niet snel goed doen. Je liep altijd op je tenen. Zijn kinderen mochten niet zwak zijn. Als je ergens om moest huilen zei hij: "Moet je huilen? Ik zal je een reden geven om te huilen." En daar kwam een pets. Als ik bang was werd hij boos. Als ik het op school niet goed deed of mijn huiswerk niet snapte was het hommeles. Hij kon niet weten dat zijn gedrag niet zou leiden naar het succes dat hij zijn kinderen toewenste. Je vraagt je ook af hoe je leven zou zijn verlopen als hij een steunende en positieve ouder was geweest in plaats van de straffende. En tegelijkertijd was het een ontzettend zorgzame en liefdevolle vader die alles voor zijn kinderen deed. Op wie je

100% kon rekenen als je hulp nodig had. En dat maakt het zo ontzettend verwarrend voor een kind en jongvolwassene maar ook later in je leven.

Vanuit mijn kennis van nu kan ik heel goed begrijpen waarom mijn opa en vader geworden zijn zoals ze waren. En eigenlijk is dat wat mij verdrietig maakt. Want hun lijden is bij hun leven niet erkend. En dan bedoel ik niet de erkenning van de overheid, waarvan we weten dat die er niet was, maar de erkenning vanuit ons, de generaties daarna. Want wat zij hadden meegemaakt was niet te delen. En daarmee kom ik bij de kern van mijn verhaal. Trauma zorgt ervoor dat je de verbinding met anderen verliest en daardoor ontstaat een soort scheur in de familielijn. De trauma's van mijn opa en vader hebben invloed op mij gehad. Hun ervaringen met de ontberingen, het excessieve geweld, de martelingen en volstrekte willekeur, maar ook de honger, het door moeten gaan terwijl je niet meer kunt en wat te denken van het moeten kiezen voor jezelf en niet voor je maat? Al deze trauma's worden genetisch en in opvoeding doorgegeven aan kinderen, kleinkinderen en achterkleinkinderen.

In het opstellingenwerk is het belangrijk dat je verbinding hebt met je roots, met je nenek moyang. Zonder deze verbinding kun je niet werkelijk bloeien. Contact met de mooie en leuke dingen van het Indisch zijn heb ik wel gelegd. Ik voel me echt verbonden met de creativiteit, inventiviteit, Indische gezelligheid, de muziek en het lekkere eten. Maar waarom zou je je willen verbinden aan de pijn en ellende? Aan discriminatie en geweld? De meeste mensen laten dat liever achter zich en daarom is het goed dat dit aspect van de geschiedenis met deze herdenkingen de aandacht krijgt die ze verdient. Oorlog brengt immers het slechtste en beste in mensen naar voren. Daarmee refereer ik ook aan de discussie die de afgelopen dagen het nieuws haalde. In mijn ogen hoeven we niemand te verheerlijken of goed te praten, maar laten we vooral ook niemand buitensluiten. Niemand weet op voorhand wat hij in dit soort situaties gaat doen. Helden blijken soms lafaards en lafaards helden. Uiteindelijk kunnen we alleen maar kijken naar wat de geschiedenis van onze voorouders en ouders met onszelf gedaan heeft. Wat voor mens je daardoor geworden bent. Zoek de ook de minder mooie kanten op en durf ze echt te voelen, zodat je kunt gaan vergeven en helen. Deze heling leidt uiteindelijk tot vrede. Vrede voor jezelf, vrede voor je omgeving en als iedereen deze weg gaat wereldvrede. Zodat niemand meer zo'n ellende als de Japanse bezetting hoeft mee te maken.

Ik dank u wel voor uw aandacht.